

“Срібне століття”
російської
поезії

Походження виразу “Срібне століття”

- Вирази “золоте століття”, “срібне століття” сягають античної літератури: “Трудів і днів” Гесіода, “Метаморфоз” Овідія.
- Гесіод вважав, що життя людства починається “золотим”, а закінчується “залізним” століттям.

Петро В'яземський

“Три століття поетів”

- 1829 рік – поява вірша П. В'яземського “Три століття поетів”. Позначення епох прийнято зводити до появи саме цього літературного твору. Автор зазначає, що “золоте” століття пішло безповоротно.
- Сучасна історико – літературна традиція іменує пушкінську епоху “золотим” періодом
- Злам ХІХ –ХХ століть - “срібним”. Чіткі хронологічні межі відсутні.

Нова концепція людини поетів “срібного століття”

- Побачити в історичному – особисте;
- Зробити досвід епох надбанням свого внутрішнього світу;
- Перебороти споконвічний всесвітній хаос;
- “Прожити” за час становлення нового світосприйняття стільки етапів та епох, скільки їх знала історія людства;
- жити у часі та разом зі світом.

Олександр Блок “Відплата”

- розкриває образ сина ХХ століття;
- “ ... хвилини розгубленості і боротьби неправди і правди”;
- характеристика нового століття.

ЖИТТЄВИЙ ТА ТВОРЧИЙ ШЛЯХ ПОЕТА

“Вірші про Прекрасну Даму”

- 1903 рік – дебют Блока в петербурзькому часопису “Новий світ”
- Надруковано добірку з 10 віршів;
- Московський альманах “Северные цветы” надрукував цикл “Вірші про Прекрасну Даму”.
- 1904 рік вийшла друком перша книга - “Вірші про Прекрасну Даму”
- 1905 рік – інтерес до суспільно – політичного життя.
- Участь у демонстрації. Несе червоний прапор.
- “Ненавмисна радість” – друга книга поета.

«В сырую НОЧЬ ТЫ ИЗ ДОМУ УШЛА...»

“ Про доблесті, про подвиги, про славу...”

Питання до аналізу.

1. Які способи відтворення почуттів ліричного героя?
2. Які почуття герой переживає?
3. Яким настроєм пронизано вірш?
4. Як змальовано образ коханої?
5. Який характер має цей образ?
6. Як звучить вірш із погляду на його тон та мелодику?
7. Завдяки чому досягається пафос людини, що пізнала життєвську мудрість?
8. Чи лунають трагічні ноти у вірші?
9. Чи це природно, коли образ коханої
10. перетворюється на “...обличчя у ...оправі”?

Завдання

1. Написати твір – роздум на тему: “ Чому зникає бажання ніжності і слави” ?
2. Вивчити вірш напам'ять, підготуватися до виразного читання.

Збірка “Нічний годинник” – вершина творчості поета

Мальовничі та
динамічні
картини

природи: вітер,
хмари, хвилі,...

“На полі

Куликовому”

(цикл із 5 віршів)

Роздуми поета над

історичною

долею Росії

Закінчується

цикл

тривожними

Передчуттями

Про “мятежные
дни»

“Про доблесті

, про подвиги,

про славу”,

“На островах”

“На залізниці”,

“Травень

жорстокий”

“Чорний ворон

у сутінку сніжному”,

“ Ресторані..”

СИМВОЛІЗМ

Засади символізму

Символ – з'єднувальна ланка між матеріальною й ідеальною, почуттєвою і раціональною, розумовою та інтуїтивною сферою життєдіяльності.

- Підвищена увага до музики слова

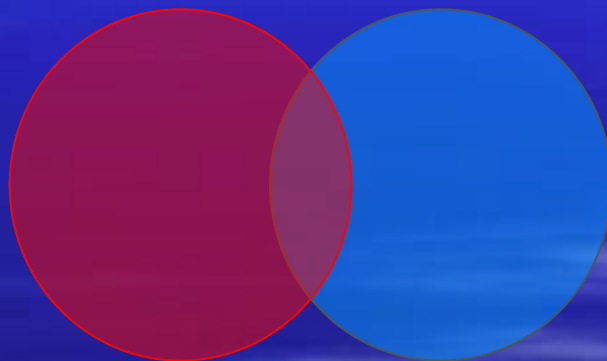
- Пошуки безпосереднього поетичного відгуку на глибинні духовні процеси

- Звернення до містичної філософії й естетичного модернізму

Представники символізму

“Стар ші” :

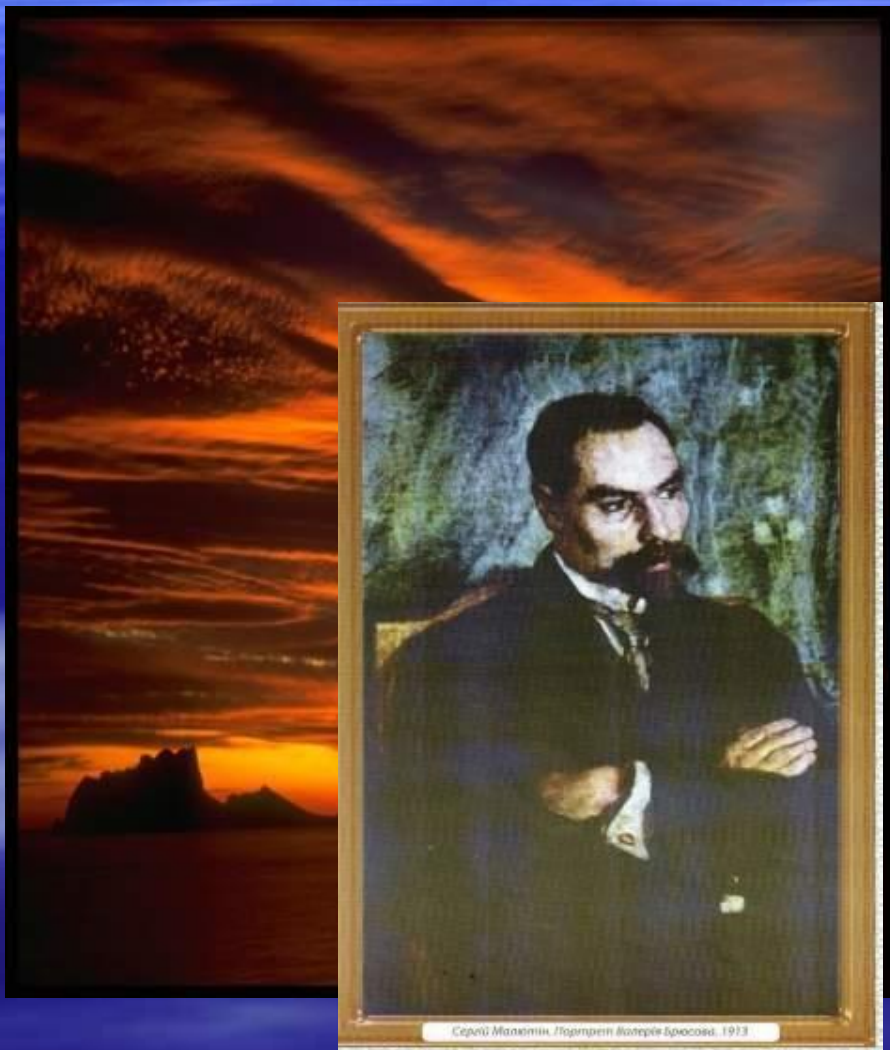
- Валерій Брюсов,
- Федір Сологуб,
- Дмитро Мережковський,
- Зінаїда Гіппіус

“Молод ші”:

- Андрій Білий,
- Костянтин Бальмонт,
- Олександр Блок.

Валерій Брюсов

- Прагнув покласти свою поезію на вітар жаданого духовного відродження нації;
- Бачив Росію в “стозаром зареве пожара”;
- Всех впереди, страна – вожатый,
Над мраком факел ты взметнула,
Народам озаряя путь
(В. Брюсов)

«Молодше» покоління символізму

Валентин Серов. Портрет Костянтина Бальмонта.

Костянтин Сомов. Портрет Олександрова Блока. 1907

- ❖ Костянтин Бальмонт
- ❖ Олександр Блок
- ❖ Створення власної поетики символу, наповненої конкретним філософським змістом

«Не виденной, но узнанной»

В безднах мы встретились снова!
Мы знали друг друга опять,
О, родная, из неба родного,
На обоих – от Солнца печать,
Мы с доверием близимся снова
До единственной тонкой черты,
До державы огня голубого.
Видишь? В самом нам небе
цветы.
Там из золота кто-то литого.
Всё слилось. Это я? Или ты?
К. Бальмонт

Федір Сологуб (1863 – 1927)

- Літературний геній (40 років діяльності);
- Чудовий поет і прозаїк;
- Драматург;
- Перекладач;
- Талановитий педагог - математик (25 років педагогічної діяльності)

Праця поета над “вічними” темами

- « Беру кусок жизни, грубой и бедной, и творю из него сладостную легенду, ибо я – поэт»

Ф. Сологуб

« Почти все его герои - мечтатели. Один мечтает о звёздах, другой – об умершей возлюбленной. Каждый только и счастлив мечтой, и заметьте, у каждого мечта не простая, а творческая – мечта – чародейство, мечта – колдовство»

К. Чуковский

Поетична скарбниця

Перехитрив мою судьбу,
Уже и тем я был доволен,
Что весел был, когда был болен,
Что весел буду и в гробу.
Перехитрив мою судьбу,
Я светлый день печально встретил
И самый ясный день отметил
Морщиной резкою на лбу.
Ну, что же, злись, моя судьба!
Что хочешь, всё со мною делай,
Ты не найдёшь в природе целой
Такого кроткого раба!

Ф. Сологуб

Криза символізму

- ❖ У голодному Петрограді загинув О. Блок;
- ❖ Емігрував, сповив своєю свободою рясою священнослужителя В. Іванов;
- ❖ Гіркий хліб еміграції скуштували Д. Мережковський, З. Гіппіус, К. Бальмонт;
- ❖ Трагічна доля поетів “срібного століття”
- ❖ Криза символізму 1910 – 1911рр.

Акмеїзм

“АКМЕ”

Грецьк. –
“Ясність”,
“Вершина”

А.Ахматова, М.Кузьмін,
О.Мандельштам,
М.Гумільов, С.Городецький

Акмеїзм

Витоки акмеїзму

- Поезія пастельних напівтонів;
- Вишукані поетичні форми але зрозумілі ;
- Напружений , драматичний , неочікуваний фінал;
- Точний художні образи;
- Особистісний мікрокосмос.

Джерела акмеїзму - французький класицизм

Круза акмеїзму

А. Ахматова, пройшовши тяжкі випробування збергла гідність;

М. Гумільов був розстріляний;

М. Кузьмін помер у повній безвісності;

Кузьміна – Караваєва, залишивши Росію, стала легендарною Матір'ю Марією
О. Мандельштам загинув у вирії сталінських репресій

Микола Гумільов

Владимир Бондарев. Портрет Николая Гумилёва. 1984

- Добровольный скиталец и пилигрим, Гумилёв исколесил и исходил тысячи вёрст, побывал в непроходимых джунглях Африки, пробирался сквозь чащи мадагаскарского леса, изнемогал от жажды в песках Сахары, увязал в болотах северной Абиссинии, прикасался к развалинам Междуречья.
- Опорой поэта в его скитаниях были глубокое религиозное чувство и любовь к ближнему.

« Я в лес бежал от городов... »

Я в лес бежал от городов,
В пустыню от людей бежал...
Теперь молиться я готов,
Рыдать, как прежде я рыдал.
Вот я один с самим собой...
Пора, пора мне отдохнуть:
Свет беспощадный, свет слепой
Мой выпил мозг, мне выжег грудь.
Я грешник страшный, я злодей:
Мне бог бороться силы дал,
Любил я правду и людей,
Но растоптал я идеал...

Н.Гумилёв

Она была поэтом

А.Ахматова

Про стихи

Это – выжимки бессониц,
Это – свеч кривых нагар,
Это – сотен белых звонниц
Первый утренний удар...

Это – тёплый подоконник
Под черниговской луной,
Это – пчёлы, это – домик,
Это – пыль, и мрак, и зной.

« Я не переставала писать стихи.
Для меня в них – связь моя с
временем, с ...жизнью моего
народа»

Любовь – «целая книга женской души»

- Главной чертой Анны Андреевны была любовь к жизни, к людям, своим близким
- Она умела не только глубоко любить, но и выразить это чувство в стихах.
- «Сжала руки под тёмной вуалью», «Я и плакала и каялась», «Настоящую нежность не спутаешь», «Проводила друга до передней» ...
- А.Ахматова написала самую короткую в мире балладу «Сероглазый король»
- Первым эти стихи положил на музыку А. Вертинский

«Сероглазый король»

Слава тебе, безысходная боль!
Умер вчера сероглазый король.
Вечер осенний был душен и ал,
Муж мой, вернувшись, спокойно
сказал:

«Знаешь, с охоты его принесли.
Тело у старого дуба нашли.
Жаль королеву. Такой молодой!..
За ночь одну она стала седой».
Трубку свою на камине нашёл
И на работу ночную ушёл.
Дочку мою я сейчас разбужу,
В серые глазки её погляжу.
А за окном шелестят тополя:
«Нет на земле твоего короля»

Я була тогдa с моим народом,
Там, где мой народ, к несчастью, был.

- 1935 рік – арешт сина Л.Гумільова за «антирадянську діяльність»
- 1939 рік – другий арешт.
- Вирок - 10 років виправно – трудових таборів.
- Ахматова пережила довгі роки відчаю і страху.
- Таких, як вона, були мільйони.
- “Реквієм” – це історія народу, його біль народу, його втрати, його трагедія.

“Замість передмови”

- « В страшные годы ежовщины я провела 17 месяцев в тюремных очередях в Ленинграде. Как – то раз кто – то «опознал» меня. Тогда стоящая за мной женщина, которая, конечно, не слыхала моего имени, очнулась от свойственного нам всем оцепенения и спросила меня на ухо (там все говорили шёпотом):
  - А вы это можете описать?
    - И я сказала:
  - Могу.
    - Тогда что – то вроде улыбки скользнуло по тому, что некогда было её лицом».

“Requiem aeternam dona eis, Domine”

- “ Вічний спокій даруй їм, Господи”.
- Першим словом називають заупокійну месу.
- цей хоровий духовний спів — звернення до Вічності, до Бога.

«Розп'яття»

Хор ангелов великий час восславил,
И небеса расплавились в огне.
Отцу сказал: «Почто меня оставил!»
А Матери: « О, не рыдай Мене...»

Магдалина билась и рыдала,
Ученик любимый каменел,
А туда, где молча Мать стояла,
Так никто взглянуть и не посмел.

Футуризм

(від лат. *futurum* – майбутнє)

- Соціальний протест;
- Звукова абракадабра – позапросторове зображення

Склад (звук)
Звучить в
невідомих
комбінаціях, стає
недосягним,
потрапляє до
підсвідомості
закликання

- заперечення спадщини попередніх епох;
- поезія – шлях до розкріпачення слова.

Сутність футуризму

- Звукова абракадабра;
- Мета – за допомогою звука зобразити обличчя;
- Головне – експериментуюче словотворення, політ слова, звуку, свободи;
- епатаж

Бобзоби пелись губи
Вэоми пелись взоры
Пиэо пелись брови
Лиээй пелся облик
Гзэ – гзэ – пелась цепь
Так на холсте каких – то соответствий
Вне протяжения жило лицо
(В.Хлебников)

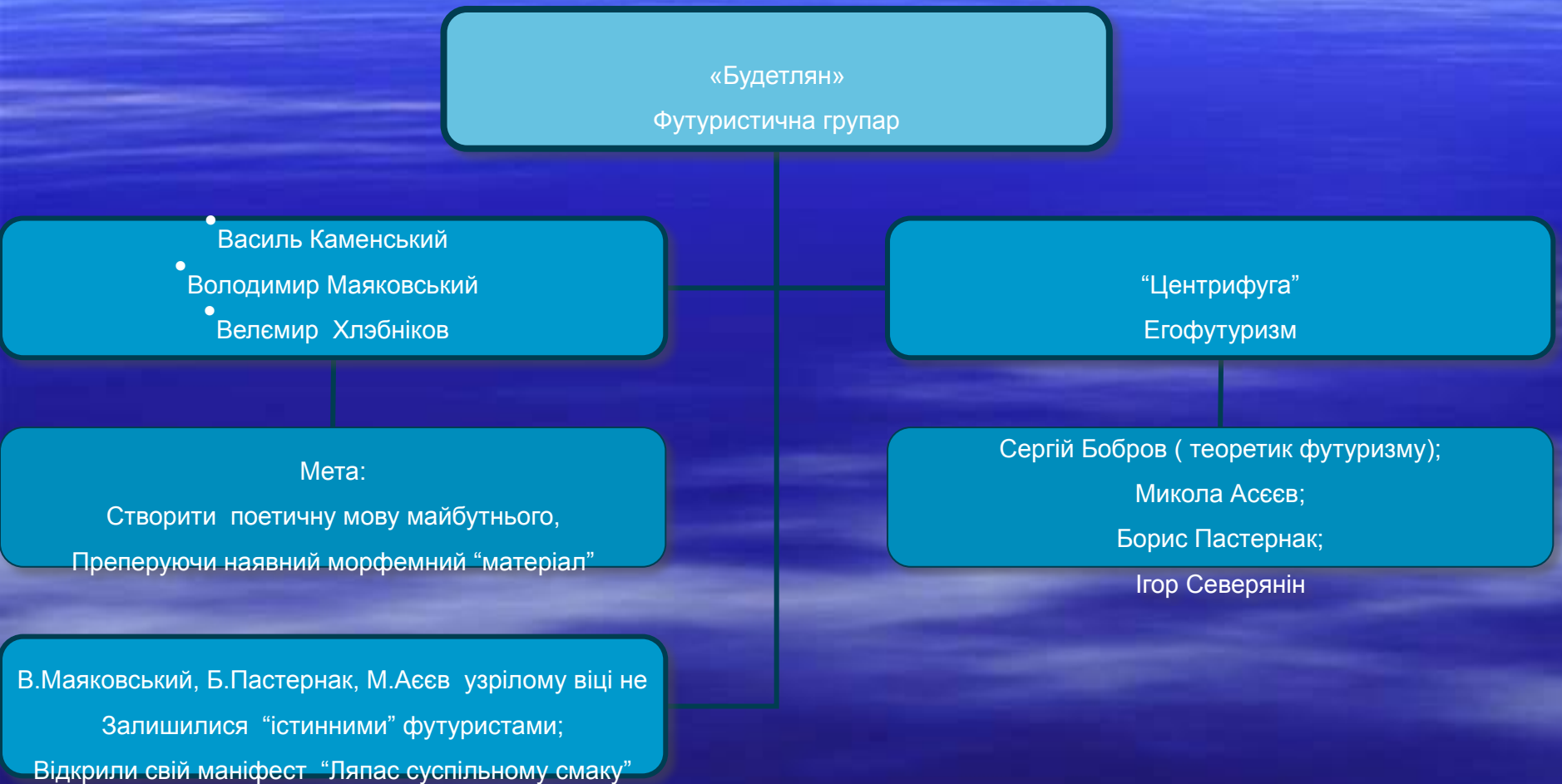
дыр, бул, щыл,
Убещур
Скум
Вы со бу
Р л эз

(О.Крученых)

«... больше русского, национального,
чем во всей поэзии Пушкина».

Представники футуризму

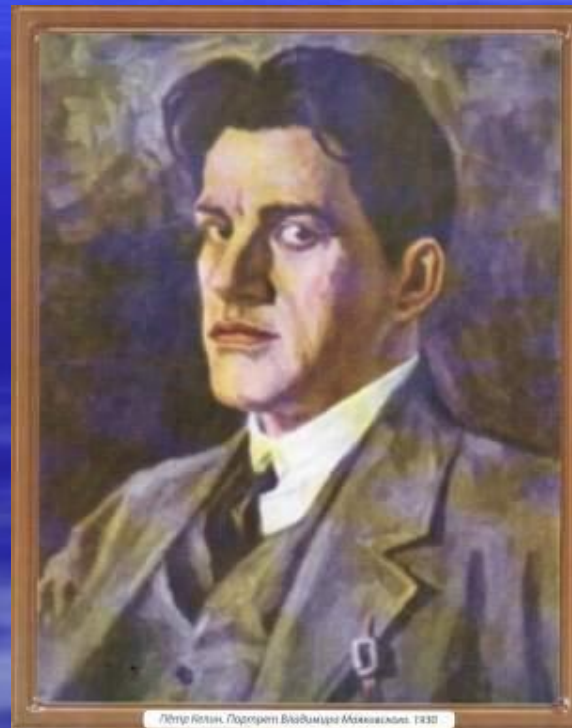

Поетична скарбничка

Нате!

Через час отсюда в чистый переулочек
Вытечет по человеку ваш обрюзгший жир,
А я вам открыл столько стихов шкатулочек,
Я – бесценных слов мот и транжир.
Вот вы, мужчина, у вас в усах капуста
Где – то недокушанных, недоеденных щей;
Вот вы, женщина, на вас белила густо,
Вы смотрите устрицей из раковин вещей.
Все вы на бабочку поэтического сердца
Взгромоздитесь, грязные, в калошах и без калош.
Толпа озверевает будет тереться,
Ощетинит ножки стоголавая вошь.
А если сегодня мне, грубому гунну,
Кривляться перед вами не захочется - и вот
я захочу и радостно плюну,
Плону в лицо вам
Я – бесценных слов транжир и мот.

1913 г.

Владимир Маяковский

Поетична спадщина футуризму

- Когда умирают кони – дышат,
Когда умирают травы – сохнут,
Когда умирают солнца – гаснут,
Когда умирают люди – поют песни.

Велимир Хлебников, 1912 г

... Голубку и ястреба! Ригсдаг и Бастилию!
Кокотку и схимника! Порывность и сон!
В шампанское лилию! Шампанского в лилию!
В морях дисгармонии – маяк унисон!

*Игорь Северянин
«Шампанский полонез»
1912 г*

Вклад у розвиток поезії

- нова (авторська) лексика;
- ритм, новаторська рима;
- словотворення (Хлебніков), авторські неологізми;
- тісний зв'язок з авангардом у живописі;
- винайдення нового зорового (космічного) образу;
- естетичний центр – лінія, колір;
- майже всі поети – футуристи – талановиті художники (В.Маяковський, В. Хлебніков та ін);
- Футуристи (“будетляни “ – майбутнє) не пішли в небуття, імена ці відомі сучасникам, їх мистецтво перевірів час, насильницьке забуття. Вони реабілітовані суспільством та пам'яттю.

Криза футуризму

- Неоднорідність: кубофутуристи (Д.Бур – люк, В. Хлєбников, В.Каменський, В.Маяковський, А. Кручених), егофутуристи (І.Северянін), московська група “Мезонин поезії”, поетична група “Центрифуга” (С. Бобров, Б.Пастернак, М.Асєєв);
- Відмінність від італійського футуризму;
- Успіху досягають ті поети, чия творчість орієнтується на класичні літературні традиції;
- Носив не політичний, а естетичний характер;
- Агресивність – протест проти стереотипів;
- Не мали закінченої політичної програми, але чітко сформували свої позиції після Жовтневої революції

Представники інших напрямів

~~Без них не можливе людство~~

С. Єсенін, В. Шершеневич

Імажиністи

М. Ключев, С. Кличков

“нові сеянські

Поети,

І Бунін (Нобелівський лауреат);
Марина Цвєтаєва (діамант – самородок);

які не

належали

Максиміліан Волошин, Саша Чорний

до вказаних

течій